

шення притягнення до кримінальної відповідальності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, за вчинення латентних корупційних правопорушень, пов'язаних із набуттям у володіння, користування, розпорядження значної кількості активів, законність підстав набуття яких не підтверджено доказами.

Суспільна небезпечність незаконного збагачення осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, полягає в тому, що даний склад злочину посягає на суспільні відносини, які становлять зміст правомірної діяльності державних органів, органів місцевого самоврядування, а також їх авторитет і ділову репутацію, і проявляється в неправомірному використанні, перевищенні, невиконанні або неналежному виконанні такою особою своїх службових повноважень. Усе це підриває можливість діяльності держави щодо утвердження, забезпечення і охорони прав і свобод людини та їх гарантій.

Передбачення такого злочину в сфері службової та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, як незаконне збагачення, є вкрай важливим у системі протидії корупції в Україні. Ця кримінально-правова заборона насамперед спрямована на забезпечення законності в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб, які уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Отже, встановлення кримінальної відповідальності за незаконне збагачення фактично є останнім контрольним елементом у механізмі кримінально-правової протидії корупції, який спрямований на забезпечення невідворотності відповідальності за будь-які форми корупційного (незаконного) збагачення.

Гаркуша Аліна Григорівна
викладач кафедри кримінального процесу
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ПОКАРАННЯ ЗА ПОБОЇ ТА МОРДУВАННЯ

Одним із принципів кримінального права є невідворотність кримінальної відповідальності. Саме він у тому числі відображає двоєдину сутність такого найсуворішого виду юридичної відповідальності – за вчинений злочин існує загроза призначення покарання, яке більшість пересічних громадян ототожнюють виключно із позбавленням волі. Проте, як показує практика призначення покарань за вчинені злочини протягом останніх років, суди найчастіше призначають винуватій особі декілька років обмеження чи позбавлення волі, проте звільняють від його відбування з випробуванням.

КК України у ч. 1 ст. 50 визначає покарання як захід примусу, що застосовується від імені держави за вироком суду до особи, визнаної винною у вчиненні злочину, і полягає в передбаченому законом обмеженні прав і свобод засудженого.

Логічним є встановлення особливостей форм реалізації кримінальної відповідальності за злочин, передбачений ст. 126 Кримінального кодексу (далі – КК) України. Щодо цього питання наука кримінального права вже давно дала однозначну відповідь – існує три основні форми реалізації кримінальної відповідальності:

- 1) вчинення злочину, проте винувату особу звільняють від кримінальної відповідальності за наявності для цього підстав;
- 2) вчинення злочину, призначення покарання винуватій особі за нього, проте від його реального відбування звільняють з випробуванням;
- 3) вчинення злочину, призначення покарання винуватій особі нього та його реальне відбування.

У ч. 1 ст. 126 КК України за умисне завдання удару, побоїв або вчинення інших насильницьких дій, які завдали фізичного болю і не спричинили тілесних ушкоджень, передбачено покарання у вигляді штрафу до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, громадські роботи на строк до двохсот годин, виправні роботи на строк до одного року.

У ч. 2 ст. 126 КК України за ті самі діяння, що мають характер мордування, вчинені групою осіб, або з метою залякування потерпілого чи його близьких, або з мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості передбачено покарання у вигляді обмеження волі на строк до п'яти років або позбавленням волі на той самий строк.

У цьому контексті цікавою є така інформація. За офіційними даними Державної судової адміністрації України, протягом 2008 року – першого півріччя 2016 року за вчинення злочину, передбаченого ч. 1 ст. 126 КК України, засуджено 1035 осіб, за вчинення злочину, передбаченого ч. 2 ст. 126 КК України – 92 особи. У розрізі років за побої: 2008 рік – 48 осіб, 2009 рік – 46 осіб, 2010 рік – 68 осіб, 2011 рік – 64 особи, 2012 рік – 42 особи, 2013 рік – 357 осіб, 2014 рік – 222 особи, 2015 рік – 131 особу, перше півріччя 2016 року – 57 осіб; за аналогічними параметрами за мордування: 15, 15, 4, 3, 16, 11, 18, 12 та 4 особи відповідно.

Не може не привернути увагу той факт, що до вступу нового Кримінального процесуального кодексу (далі – КПК) України, засуджувалося декілька десятків людей, тоді як потім цифри свідчать про сотні. Особливо яскраво це простежується на кількості засуджених за легкі тілесні ушкодження (ст. 125 КК України) – до 2013 року засуджувалося від 1000 до 1600 осіб, тоді як 2013 рік – більше семи тисяч, хоча потім спостерігалася тенденція до незначного зменшення. Причини такої ситуації є штучно створеними КПК України, введення в дію якого унеможливило розкриття та розслідування більшості злочинів та змусило зосередити увагу на ст. 125 та 126 КК України.

Вивчення архівних кримінальних проваджень за ст. 126 КК України до 2012 року (усього близько ста) та матеріалів Єдиного державного реєстру судових рішень після 2013 року (433 копії обвинувальних вироків за ст. 126 КК України, що в цілому представляють усі області України, м. Київ та м. Севастополь), дозволило нам встановити певні особливості покарання за побої та мордування, що можуть стати основою для вдосконалення санкцій досліджуваного злочину.

По-перше, суди найчастіше за вчинення побоїв призначають штраф (81 %

досліджених матеріалів), а за мордування – або обмеження, або позбавлення волі на строк до трьох років, проте звільняють засудженого від їх реального відбування з випробуванням, тобто застосовують ст. 75 КК України.

Штраф, як вид покарання, за ч. 1 ст. 126 КК України передбачений у розмірі до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Відповідно до ч. 1 ст. 53 КК України, штраф – це грошове стягнення, що накладається судом у випадках і розмірі, встановлених в Особливій частині цього Кодексу, з урахуванням положень частини другої цієї статті. Ч. 2 – розмір штрафу визначається судом залежно від тяжкості вчиненого злочину та з урахуванням майнового стану винного в межах від тридцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, якщо статтями Особливої частини цього Кодексу не передбачено вищого розміру штрафу.

Отже, суд може призначити штраф за вчинення розглядуваного злочину від 30 до 50 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Усім відома ч. 5 підрозділу 1 Розділу XX «Прикінцеві та перехідні положення» Податкового кодексу України: «якщо норми інших законів містять посилення на неоподатковуваний мінімум доходів громадян, то для цілей їх застосування використовується сума в розмірі 17 гривень ...». Звідси – від 510 гривень до 850 гривень. Навряд чи таке покарання за посягання на здоров'я людини, її честь та гідність можна вважати достатнім. Більш того, його розмір кричуще дисонує навіть із найпоширенішими порушеннями правил дорожнього руху, штрафи як стягнення за які є або рівнозначними, або більшими.

З приводу так званого умовного засудження за мордування. Його суди застосовували у 89 % досліджених випадків. Однозначно така ситуація вимагає виправлення шляхом доповнення санкції ч. 2 ст. 126 КК України покараннями, альтернативними позбавленню волі.

Отже, покарання за побої та мордування має свої особливості, які нами будуть описані в подальших публікаціях разом із обґрунтуванням змін та доповнень санкції ст. 126 КК України, в тому числі з урахуванням позитивного зарубіжного досвіду правового забезпечення охорони здоров'я людини.

Дячкін Михайло Олександрович
аспірант кафедри
кримінально-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ СУБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ ЗЛОЧИНУ МАСОВІ ЗАВОРУШЕННЯ

Масові заворушення, кримінальну відповідальність за які встановлено ст. 294 КК України, – один з найбільш суспільно небезпечних злочинів, кваліфікація якого є складним завданням кримінального судочинства. Враховуючи, що акції масових протестів в Україні стали досить частими,